

A TK KUTATÁST INDUKÁLÓ KÖRÜLMÉNYEK

A természetvédelem országos programja.

Az elmúlt évtizedek gazdasági-társadalmi változásai okán a **tájak arculatának változása felgyorsult** (ez nemzetközi tendencia is egyben). A változás a tervezési protokoll ellenére sok esetben nem környezettudatos, nem igazodik a tájak terhelhetőségéhez, karakteréhez.

A TÁJKARAKTER változását a természetvédelem hagyományos jogi eszközei nem tudják koordinálni, ezért olyan eszközrendszer kidolgozását tűztük ki célul, amely a táj természeti és antropogén elemeit, valamint a tájhasználatot, mint a táj dinamikus elemét integrálni képes.

Ki kell dolgozni az általánosan alkalmazott, ugyanakkor eddig módszertani alapokkal és adatbázissal nem rendelkező **tájjelleg-védelem, tájkarakter-védelem** szakmai megalapozását.

A **90-es években kezdődött tájkarakter értékelések minta országai Anglia és Skócia. Írország és a Skandináv államok** (Norvégia, Svédország) kicsit lemaradva követték az angol példát. Európa déli részén a mediterrán államok közül Spanyolország Katalán tartománya hozott létre mintaértékű tájelemző rendszert 2005-ben.

tájkarakter

a természet arcai

Európa Tanács → **Európai Táj Egyezmény** (2000 óta)

Az egyezmény elsődleges **célja**, hogy ösztönözze a táj védelmét, kezelését és tervezését, valamint elősegítse a fentieket célzó együttműködéseket.

Az aláírók vállalják többek között:

- Az érdekeltek aktív részvételével, a tájakról összegyűlt ismeretek bővítése céljával:
  1. Számba veszik a területükön található tájakat;
  2. Elemzik jellemző vonásaikat, valamint azokat a hatásokat, amelyek alakítják őket;
  3. Számon tartják a változásokat;
  4. Értékelik a tájakat, figyelembe véve azokat az értékeket, amelyeket az érdekelt felek és az érintett lakosság nekik tulajdonít.
- A számba vett és értékelt tájai számára nyilvános vita nyomán, az érintettek bevonásával minőségi célkitűzéseket határoznak meg.

- 2017-2026 közötti időszakra vonatkozó **Nemzeti Tájstratégia**
- **A biológiai sokféleség megőrzésének nemzeti stratégiája (2014-2020):**
  - a táji sokféleség és az ökológiai tájpotenciál megőrzése
  - A zöldinfrastruktúra elemeinek összehangolt fejlesztése
- 2015–2020 közötti időszakra szóló **Nemzeti Környezetvédelmi Program**
  - a tájjelleg, tájkarakter megőrzését biztosító tájhasználat fenntartása
- **Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv.:** tájjelleg védelmére irányuló feladatok
- **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió** végrehajtása kapcsán felmerülő egyes feladatok (pl. táji sokféleség kataszterszintű nyilvántartása, egyedi tájértékek és a kedvező tájkarakter-elemek megőrzése)

A fejlesztési elem célja, hogy megteremtse

- a hazai tájak változásának hosszú távú, országos léptékű nyomon követéséhez szükséges egységes módszertani kereteket
- megalapozza a tájkarakter-alapú döntéshozatal alkalmazását
- megalapozza a tájkarakter–védelem kulcságazatokban, hatósági/bírósági eljárásokban történő érvényesítését és gyakorlati alkalmazását

A kutatás súlyponti elemei, elvárt eredményei

- Magyarország tájkarakter alapú rendszerezésének **módszertani megalapozása**
- Az **országos tájkarakter-egységek** indikatív lehatárolása és leírása
- Az egyes tájkarakter-egységekhez kapcsolódó **minőségi célkitűzések** és kezelési, védelmi, fejlesztési irányelvek meghatározása
- **Helyi szintű tájkarakter-egységek** azonosítása, lehatárolása, valamint védelmére, kezelésére és fejlesztésére vonatkozó javaslatok kidolgozása legalább 4 mintaterületen, részvételi tervezés alkalmazásával
- A **tájkarakter változásának monitorozását** megalapozó indikátorok és módszerek kidolgozása
- A tájkarakter-rendszer **közigazgatási alkalmazási lehetőségeinek** meghatározása, bemutatása

Közigazgatási alkalmazás, integráció

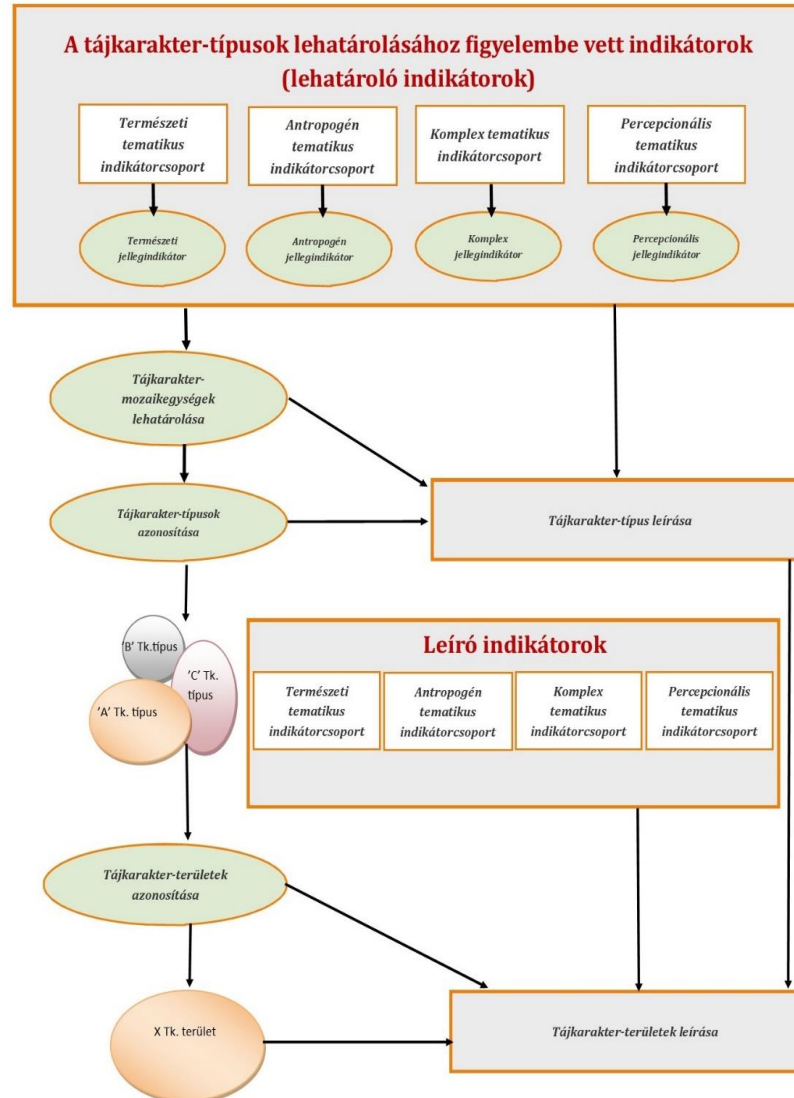
- A fejlesztési elem keretében az eredmények gyakorlati alkalmazásához útmutatók, ajánlások és tervezési segédletek is készülnek.
- A projekt eredménytermékei az Agrárminisztériumhoz kerülnek és a **szükséges szakmai előkészítések és közigazgatási egyeztetések után** épülhetnek be a szakpolitikákba, döntési mechanizmusokba, így járulva hozzá a Tájjegyzményből származó kötelezettségek teljesítéséhez és a Tájstratégia egyes céljainak megvalósításához.
- Az előkészítő szakasz feltárása szerint a tájkarakter rendszer két fő területen fejthet ki kedvező hatást az államigazgatásban: **a hatósági eljárásokban és a tervezésekben.**

- Nemzetközi példák alapján a hazai elemzés információstruktúrájának és rendszerének felállítása
- Tájkarakter befolyásoló tényezők (tájindikátorok) kiválasztása, vizsgálatuk
  - Lehatároló és leíró indikátorok csoportja
  - Tematikusan: természeti tényezők, antropogén tényezők, komplex tényezők, percepcionális tényezők
- Az indikátorcsoportok egyesített eredményei (tájjelleg-indikátorok)
- A részeredmények összesítése
- Tájmozaik-típusok, majd az országos tájkarakter-típusok indikatív lehatárolása
  - Többféle lehetséges módszer kidolgozása
  - Megfelelő módszer kiválasztása (domináns indikátorok); indikatív lehatárolási javaslatot mutató térkép elkészítése
- Tájkarakter-területek indikatív lehatárolása és leírása

Lehatároló indikátorok (köztes kutatási szakasz munkaverziója)

Természeti	Antropogén	Komplex	Percepcionális
magassági övek	települési beépített tér	felszínborítás-változatosság	nyitottság / zártság
talaj (síkság és dombság területén)	mezőgazdasági műveléssel és település- terjeszkedéssel összefüggő szórványok	felszínborítás- dominancia	vizuálisan releváns szegélyek
alapkőzet (hegység területén)			

TÁJKARAKTER TÍPUSOK INDIKATÍV LEHATÁROLÁSA

A természetvédelem országos programja.

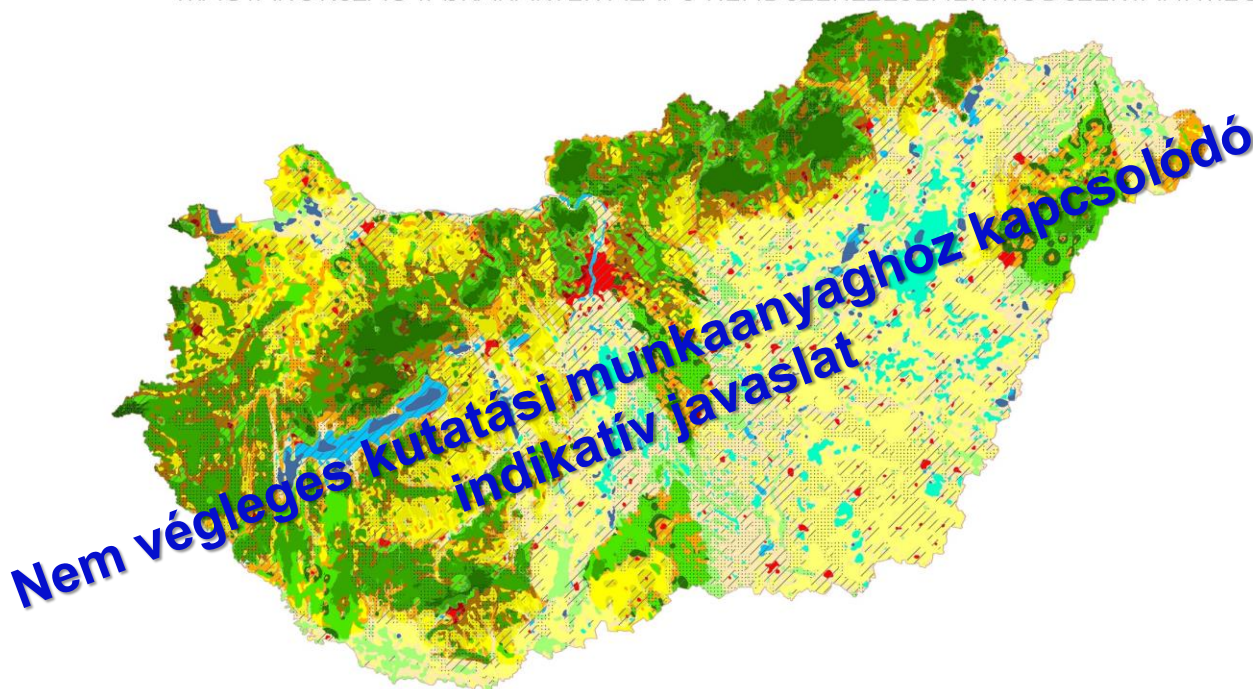

tájkarakter
a természet arcai

AZ ORSZÁGOS TÁJKARAKTER-TÍPUSOK INDIKATÍV LEHATÁROLÁSA

MAGYARORSZÁG TÁJKARAKTER ALAPÚ RENDSZEREZÉSÉNEK MÓDSZERTANI MEGALAPOZÁSA

0 10 20 30 40 50
km

	urbánus és agglomerálódó, beépítettfelszín-domináns, síksági terület		alacsony településsűrűségű, erdő-domináns, alacsony síksági terület		urbánus és agglomerálódó, szántó-domináns, domb és hegységperemi terüle
	urbánus és agglomerálódó, dominancia nélküli, alacsony síksági terület		alacsony településsűrűségű, víz-domináns, alacsony síksági terület		urbánus és agglomerálódó, erdő-domináns, középhegységi terület
	urbánus és agglomerálódó, szántó-domináns, alacsony síksági terület		urbánus és agglomerálódó, dominancia nélküli, magas teraszsíksági terület		urbánus és agglomerálódó, erdő-domináns, domb és hegységperemi terület
	urbánus és agglomerálódó, gyep-domináns, alacsony síksági terület		urbánus és agglomerálódó, erdő-domináns, magas teraszsíksági terület		urális, dominancia nélküli, domb és hegységperemi terület
	urbánus és agglomerálódó, erdő-domináns, alacsony síksági terület		urbánus és agglomerálódó, erdő-domináns, magas teraszsíksági terület		urális, szántó-domináns, domb és hegységperemi terület
	urbánus és agglomerálódó, víz-domináns, alacsony síksági terület		urális, dominancia nélküli, magas teraszsíksági terület		urális, erdő-domináns, domb és hegységperemi terület
	urális, dominancia nélküli, alacsony síksági terület		urális, szántó-domináns, magas teraszsíksági terület		alacsony településsűrűségű, dominancia nélküli, domb és hegységperemi terület
	urális, szántó-domináns, alacsony síksági terület		urális, erdő-domináns, magas teraszsíksági terület		alacsony településsűrűségű, szántó-domináns, domb és hegységperemi ter
	urális, gyep-domináns, alacsony síksági terület		alacsony településsűrűségű, dominancia nélküli, magas teraszsíksági ter		alacsony településsűrűségű, erdő-domináns, domb és hegységperemi terület
	urális, erdő-domináns, alacsony síksági terület		alacsony településsűrűségű, szántó-domináns, magas teraszsíksági terül		urbánus és agglomerálódó, dominancia nélküli, középhegységi terület
	alacsony településsűrűségű, dominancia nélküli, alacsony síksági terület		alacsony településsűrűségű, erdő-domináns, magas teraszsíksági terület		urális, erdő-domináns, középhegységi terület
	alacsony településsűrűségű, szántó-domináns, alacsony síksági terület		urbánus és agglomerálódó, beépítettfelszín-domináns, domb és hegységper		alacsony településsűrűségű, erdő-domináns, középhegységi terület
	alacsony településsűrűségű, gyep-domináns, alacsony síksági terület		urbánus és agglomerálódó, dominancia nélküli, domb és hegységperemi terü		

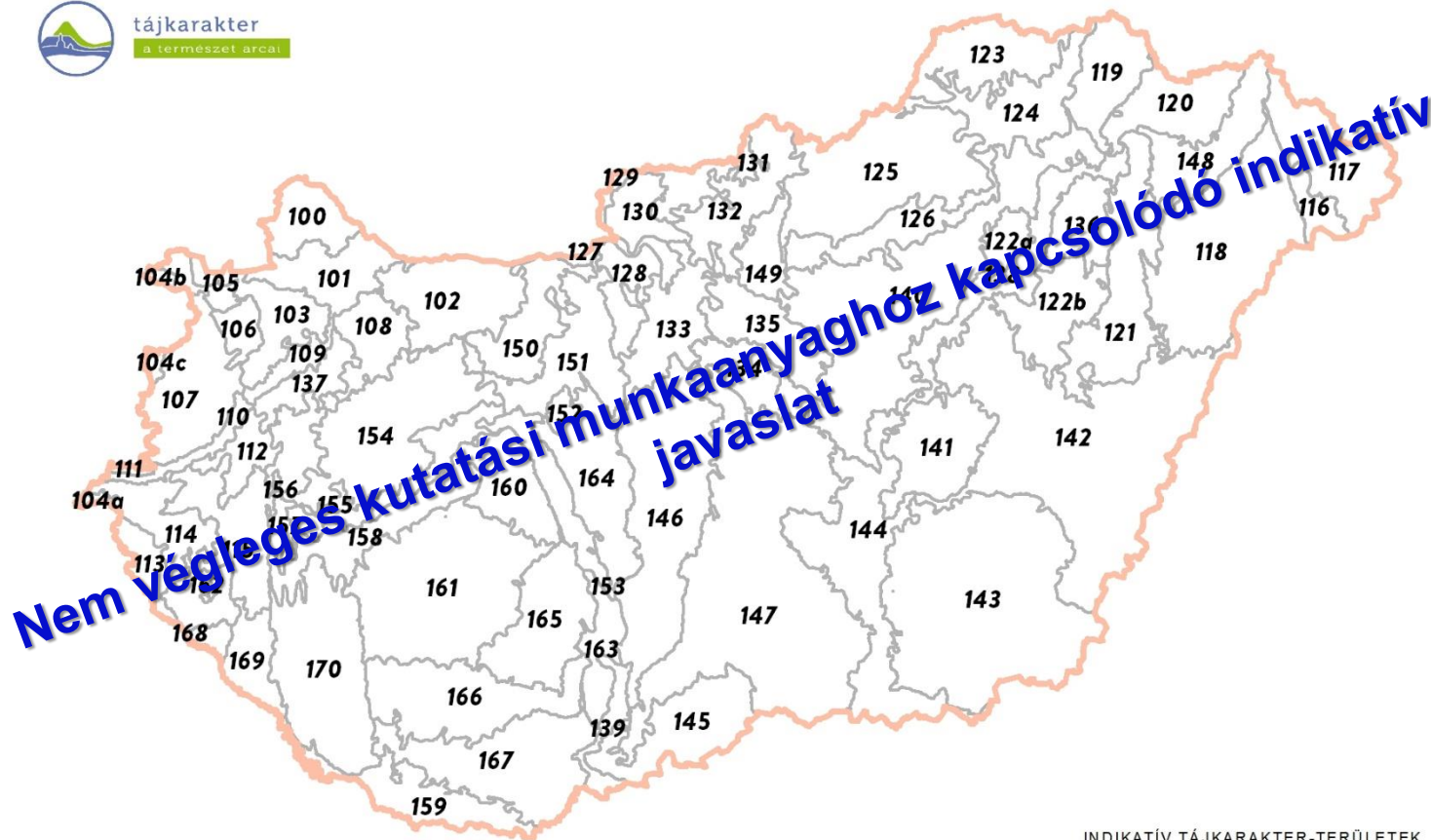
Tájkarakter-egységek leíró indikátorai (köztes kutatási szakasz munkaverziója)

Természeti	Antropogén	Komplex	Percepcionális
alapkőzet	néprajzi táj	felszínborítás- változás	megbecsültség
relief	település- és tájváltozás- dinamika	ökotípusos földhasználati elemzés	vítől való távolság
kitettség	demográfia (népmozgás, népsűrűség)		
lejtőkategória	sajátos jellegű települési területek		
vízfolyáshálózat sűrűség	új beépítés		
felszíni víztest-típusok, vízgyűjtők	közlekedési hálózat		
éghajlati körzetek			
ökológiai természetesség			

TÁJKARAKTER-TERÜLETEK INDIKATÍV LEHATÁROLÁSA

A természetvédelem országos programja.

- Helyi szintű tájkarakter-egységek módszertan kidolgozása (mintaterületek alapján)
  - Helyi szinten nagyobb jelentősége van a percepciónak (tapasztalásnak-észlelésnek; szubjektív)
  - Terepi felvételezés, bejárások; Helyi döntéshozók, közigazgatási szakemberek, véleményformálók részvétele (tájséták, interjúk, kérdőívezés, workshopok)
- Visszacsatolás az országos módszertanba
- TK-egységekhez kapcsolódó minőségi célkitűzések, fejlesztési irányelvek véglegesítése
- Tájkarakter változás nyomon követésének módszertana
- Végleges módszertan, Országos Tájkarakter Tudástár, útmutatók, ajánlások, tervezési segédletek összeállítása

